

KYSELINY A HYDROXIDY

KYSELINY

Jsou to látky, které ve vodě uvolňují kationy vodíku H^+

Rozdělení a) **organické** – octová, citrónová, vinná aj.

b) **anorganické**- minerální – *bez*kyslíkaté- vodík + nekov

-kyslíkaté-tříprvkové, vodík+kyslík+nekov

Indikátor – je to látka reagující na změny v prostředí

Lakmus – s kyselinou má červenou barvu

Názvoslovní 1. **bez**kyslíkaté – HF-kyselina fluorovodíková

HCl- kyselina chlorovodíková

HBr – kyselina bromovodíková

HI – kyselina jodovodíková

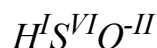
2. **kyslíkaté** –a) *odvození vzorce* např. kyselina sírová

1. napíšeme značky prvků vázaných v kyselině

Vodík-kyselinotvorný prvek-kyslík

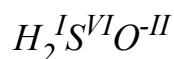

2. Zapišeme oxidační čísla atomů v prvku

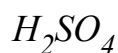
3. sečteme kladná oxidační čísla, pokud je součet

Lichý → násobíme vodík dvěma

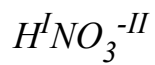
4. doplníme počet atomů kyslíku tak, aby byl součet

Oxidačních čísel roven nule.

b) *odvození názvu* např. HNO_3

1. zapíšeme oxidační čísla atomu vodíku a kyslíku

2. Vypočítáme oxidační číslo kyselinotvorného prvku (kyslík-vodík)

3. Určíme zakončení přídavného jména kyseliny

V → dusičná → kyselina dusičná

POLYKYSELINY

Obsahují více atomů vodíků, jejich počet vyjadřujeme číslovkovou předponou:

2 – di

3 – tri

4 – tetra

5 – penta

6 – hexa

7 – hepta

8 – okta

9 – nona

10 – deka

H_3PO_4 – kyselina trihydrogenfosforečná

VÝZNAMNÉ KYSELINY

Kyselina chlorovodíková – HCl bezbarvá těkavá kapalina, koncentrovaná je silná žíravina, dráždí dýchací cesty, prodává se jako kyselina solná- barviva, plasty, textilní a koželužský průmysl

Kyselina sírová – H₂SO₄ bezbarvá olejovitá látka, je žíravá a leptá kůži (odebírání vody → popáleniny), je důležitá v mnoha odvětvích-barviva, léčiva, výbušniny, papírenství, textil aj

Kyselina dusičná- HNO₃ bezbarvá kapalina, je těkavá, dráždí dýchací cesty, leptá pokožku-žíravina, uchovává se ve tmavých nádobách - výroba hnojiv, léčiv, plastů a výbušnin

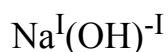
Při ředění lijeme vždy kyselinu do vody!!!!

HYDROXIDY

Jsou to tříprvkové sloučeniny, které obsahují hydroxidové aniony OH⁻ a kationy kovů.

Názvoslovní- je dvouslovné hydroxid + přídavné jméno

NaOH hydroxid sodný

Výjimka je hydroxid amonný NH₄OH

Indikátor – s lakmusem tvoří modré zbarvení

S fenolftaleinem se zbarvují do červenofialové

VÝZNAMNÉ HYDROXIDY

Hydroxid sodný NaOH a draselný KOH- bílé pevné, ve vodě rozpustné látky, jejich roztoky jsou louhy-žiraviny. Využívají se na výrobu papíru, mýdla, plastů, k čištění lahví

Hydroxid vápenatý – $\text{Ca}(\text{OH})_2$ pevná bílá látka, jeho roztok je žiravina, používá se v zemědělství, výrobě cukru, sody, desinfekce stavebnictví → **hašené vápno**

Hydroxid amonný- NH_4OH známý je ve vodném roztoku, vzniká reakcí amoniaku a vody.

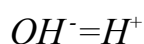
Amoniak NH_3 - plyn štiplavého zápachu, dráždí dýchací cesty, je jedovatý (vzniká rozkladem rostl. a živ. Zbytků)

Výroba HNO_3 , hnojiv, barviv

KYSELOST A ZÁSADITOST

Roztoky mohou mít různou sílu kyselosti nebo zásaditosti, určujeme je podle hodnot **pH**. Měříme je pomocí indikátorů nebo **pH metru**. pH je závislé na koncentraci příslušných iontů.

neutrální

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Kyselý roztok $\text{H}^+ > \text{OH}^-$

$\text{pH} < 7$

zásaditý roztok $\text{OH}^- > \text{H}^+$

$\text{pH} > 7$